

עקידת יצחק הרב מואיז נבון

~ המוסר הטבעי ~

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נו עמוד א

תנו רבנן: שבע מצות נצטוו בני נח: דינין, וברכת השם, עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, ואבר מן החי. ... [עמוד ב] אמר רבי יוחנן: דאמר קרא + בראשית ב' + ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל. - ויצו - אלו הדינין, וכן הוא אומר + בראשית י"ח + כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו'. ה' - זו ברכת השם, וכן הוא אומר + ויקרא כ"ד + ונקב שם ה' מות יומת. אלהים - זו עבודה זרה, וכן הוא אומר + שמות כ' + לא יהיה לך אלהים אחרים. על האדם - זו שפיכות דמים, וכן הוא אומר + בראשית ט' + שפך דם האדם וגו'. לאמר - זו גילוי עריות, וכן הוא אומר + ירמיהו ג' + לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר. מכל עץ הגן - ולא גזל, אכל תאכל ולא אבר מן החי.

תורה תמימה הערות בראשית פרק ב הערה לט

... ונראה פשוט דאין הכונה דמפסוק זה ילפינן עיקר חיובים אלה בב"י, שהרי אין במשמעות פשטות הכתוב כל ענינים אלה, אלא הענין הוא, שכל דין מאלה השבע מצות מקובל היה לחז"ל שנוהגים בכל האומות שבעולם ... משום שהם נוגעים בעקרי ויסודי קיום העולם וחברת האדם, ובלעדיהם, כלומר בהפוכם, הרס ואבדן וקץ כל בשר, ... והשכילו חז"ל לכללם כולם ולאחדם ולהסמיכם בלשון איזה פסוק בתורה כדי שיהי' הדבר לזכרון, ...

הרב שמאול קדר [1953-2006], תורת אהל, נב-נג

נראה אפוא, שחז"ל הבינו שז' מצוות בני נח ניכרות לאדם, אם אך יתבונן בצלמו – צלם אלקים. ... על כרחך לומר שהכרת הטוב טמונה באדם בהיותו נברא "בצלם אלקים" ...

בראשית פרק ט, ו

(ו) שפך דם האדם באדם דמו ישפך פי בצלם אלהים עשה אתהאדם :

בראשית פרק יח, כה

(כה) חללה לך מעשתי כדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע חללה לך השפט כלהארץ לא יעשה משפט :

R. Lichtenstein, Leaves of Faith, Vol. 2, p. 34

Benjamin Whichcote, the seventeenth century Cambridge Platonist, pointed out, one cannot ask, 'Shall, then, the judge of the whole earth not do justice?' unless one assumes the existence of an unlegislated justice to which, as it were, God Himself is bound.

~ העקידה ~

בראשית פרק כב, ב

(ב) ויאמר קחנא את־בנך את־יחידך אשר־אהבת את־יצחק וְלֹדְלֶךָ אֶל־אֶרֶץ המִרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לַעֲלֹה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים :

קאנט (1724-1804)

But in some cases man can be sure that the voice he hears is *not* God's; for if the voice commands him to do something contrary to the moral law, then no matter how majestic the apparition may be, and no matter how it may seem to surpass the whole of nature, he must consider it an illusion. We can use, as an example, the myth of the sacrifice that Abraham was going to make by butchering and burning his only son at God's command (the poor child, without knowing it, even brought the wood for the fire). Abraham should have replied to this supposedly divine voice: 'That I ought not to kill my good son is quite certain. But that you, this apparition, are God -- of that I am not certain, and never can be, not even if this voice rings down to me from (visible) heaven.'

קירקגורד (1813-1855)

האסתטי <-> האתי <-> הדתי

"All along he had faith, he believed that God would not demand Isaac of him, while still he was willing to offer him if that was indeed what was demanded."

נועם אלימלך [מלז'ינסקי] בראשית פרשת וירא (1787-1717)

ונראה לפרש, דהנה באמת אברהם ויצחק ידעו שלא היה דעת הקדוש ברוך הוא לשוחטו. ואברהם שהיה מדתו מדת חסד הלך בבטחונו שישבו שניהם: כמו שאמר "ונשתחוה ונשובה אליכם." רק שאף על פי כן היו הולכים במסירת נפשם כאלו לשחוט אותו באמת.

מוסר אלוקי (Divine Morality)

R. Wurzburger: To be sure, since God is not merely the supreme power but also a morally perfect being, His commandments must be moral. Hence, obedience to His commands is a moral requirement. ... Abraham was not merely a 'knight of faith' but a knight of morality as well, inasmuch as he was prepared to set aside all considerations of natural sentiments and inclination in order to fulfill his supreme moral duty – i.e., to obey the highest-possible moral authority. As long as he was certain that the command to sacrifice his son truly emanated from God, he was morally, and not merely religiously, obligated to abide by this divine imperative.

R. Berkovits: It is difficult to accept the idea that God could have elevated what is now called evil to the dignity of the good.

השעית השפיטה (Suspension of Judgment)

MAN: According to Kierkegaard, for the extraordinary to occur, one needs to make a leap of faith, a leap based on entertaining the absurd. I propose that the absurd notion that Abraham entertained was that the command itself would not contradict natural morality. And, whereas Kierkegaard explained that Abraham made the leap of faith by the suspension of the ethical, I propose that Abraham made the leap of faith by the suspension of judgment.

בראשית פרק כב, יב-יג

(יב) ויאמר אלהי שְׁלַח דָּדךָ אֶלְהֲנָעַר וְאַלְתַּעֲשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עֵתָה יִדְעָתִי כִּי־יִרְאֵ אֱלֹהִים אֶתָּה וְלֹא חֲשַׁבְתָּ אֶת־בְּנֶדְךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי :

רש"י בראשית פרק כב פסוק יב

כי עתה ידעתי - אמר רבי אבא אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי (לעיל כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, וחזרת ואמרת (שם כב ב) קח נא את בנדך, עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך אל הנער. אמר לו הקדוש ברוך הוא (תהלים פט לה) לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה, כשאמרתי לך קח מוצא שפתי לא אשנה, לא אמרתי לך שחטוהו אלא העלחו, אסקתיה (העלה אותו) אחתיה [הוריד אותו] :

העמק דבר בראשית פרק כב פסוק יב – כי עתה ידעתי - לא חפצי אלא לדעת.

הרב קינדר, תורת אהל, דף קמא

... מעלה גדולה יש לה לתורה המושגת בשכל האדם. ביושר שכלו ובתום לבבו, מנהיג אברהם את עצמו, ... איננו עושה דבר שלא מתיישב בשכלו. תורה זו מביאה את אברהם לאהבת ה' ... אבל אליה וקוץ בה. אברהם מקיים את כל התורה כולה כמי שאינו מצווה ועושה, אך גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. רק כניעה לצו ה' הבאה מתוך התלבטות כלפי שמיא תבטא את היחס האמיתי שבין האדם לאלוקיו. תורה אשר כל כולה מיוסדת על שכל האדם, גם אם תהיה המתוקנת שבתורות, תהפוך ביום מן הימים מתורת חיים לפילוסופיה אנושית המנותקת מהרצון האלוקי, וסופה: "כי בשררות לבי אלך".

R. Soloveitchik: I remember that once I was studying Talmud with my father. I asked him why the Talmud did not resolve the problem under discussion in so many cases. Instead the Talmud concludes with the phrase *teiku* ['stalemate']. Why was no conclusion reached by the Talmudic sages? My father explained to me that a Jew must apprehend that he cannot understand and comprehend everything. ... In matters of faith, *teiku* will also be encountered. The greatness of Abraham, our forefather, was that he knew how to say 'Here I am' (Gen. 22:1) even though he did not understand the request that God made of him. The basis of faith is *teiku*. If a Jew does not master the concept of *teiku*, then he cannot be a true believer.

אברהם	אלוקים	קאנט
אברהם חטא	אלוקים הוא מוסרי	קירקגורד
אברהם השעה המוסר בעד קיום ציווי אלוקי ע"י האמונה שאלוקים לא באמת ירצה ברצח יצחק	אלוקים, לכאורה, דורש מעשים לא מוסריים בעליל	מוסר אלוקי
אברהם נהג באופן מוסרי כי כל דרישה אלוקי הוא מוסרי בהגדרה	אלוקים דורש מעשים שמתגדים למוסר הטבעי	השעית השפיטה
אברהם השעה שפיטה בעד קיום ציווי אלוקי ע"י האמונה שאלוקים לא יצווה נגד המוסר הטבעי	אלוקים דורש מעשים, שלכאורה, לא מוסריים	